

ביומי (1) תליא מילתא [בימים הדין תלוין], תד-ב ועד שלא ימלאו שבעת ימים מעת תחילת שפיעת הדם הרי היא טמאה.

ואף אשת אח, אין די במיתת אוסרה, שהוא אחי בעלה, אלא גם בבנים תליא מילתא, שאם הוא מת ויש לו בנים, אין היא מותרת אף שמת אוסרה. (2)

אלא, אם תפרוך, פריך הכי על הלימוד של כל העריות מן הצד השוה בנדה ובאשת אח: מה לנדה ואשת אח, שכן אין אוסרן מתירן!

אין כח באוסר להתיר, אלא דבר אחר מתירה. והיינו, כשנגמרים שבעת הימים מותרת הנדה [לכשתטבול], ובאשת אח המתיר הוא כשהוא עירי ללא בנים. (3)

תאמר באשת איש, שהבעל האוסרה הוא זה שמתירה בגט, או במיתתו.

אלא, אמר רבי יונה, ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע: יש מקור אחר ללמוד

שהרי בנדה, כל זמן שהדם ה"אוסר" אותה "חי" [שופע], הרי היא אסורה ואין לה היתר. (25) ובאשת אח, כל זמן שהאח ה"אוסר" חי, הרי היא אסורה אפילו אם הוא מגרשה.

תאמר באשת איש, שהבעל הוא ה"אוסר" אותה, שכן יש לה היתר בחיי אוסרה, שאם נתן לה הבעל [ה"אוסר" אותה] גט בעודו חי, הרי היא מותרת אפילו בחייו! (26)

אמר תמה ליה רב אחא מדיפתאי לרבינא על דברי רב אחא בריה דרב איקא:

אטו האם נדה ואשת אח רק בחיי אוסרן הוא דאין להם היתר, אבל לאחר מכאן יש להם היתר?!

כלומר: מלשונו של רב אחא בריה דרב איקא נראה, שנדה ואשת אח אין להם היתר בחיי אוסרן, אבל לאחר שמת אוסרן הן מותרות מאליהן; והרי אין הדבר כן, כי:

נדה אף לאחר שמת אוסרה, והיינו שפסקה שפיעת דמה, עדיין אין היא מותרת, אלא:

שכבר מת האוסר?!

1. כתב הרש"ש: לאו דוקא ביומי תליא מילתא, שהרי טעונה היא גם טבילה.

2. הוקשה לריטב"א: הרי אדרבה כך מיפרך יותר, כי מה להצד השוה שבהן שאפילו לאחר חיי אוסרן אין להם היתר, תאמר באשת איש שאפילו בחיי אוסרה יש לה היתר.

ולפיכך פירש שעל "לישנא בעלמא" היא התמיהה, שאין הלשון מדוקדק.

3. לאו דוקא קאמר רש"י "ימים" מתירין את

25. לשון רש"י הוא: בחיי אוסרן, כל זמן "שאדם חי" והיא שופעת וכן אשת אח וכו'; ואין מובן ללשון כל זמן שאדם חי; והרש"ש הגיה: כל זמן שהדם חי והאשה שופעת, ואכן יש דפוסים שכתוב בהם כן.

ובמסורת הש"ס הגיה: כל זמן שהוא חי והאשה שופעת, וכוונת רש"י היא: כל זמן שהאוסר חי "שהאשה" שופעת.

26. נתקשו האחרונים בדבר: הרי משנתן לה גט הרי זה כאילו מת האוסר, שגורם האיסור הוא הקשר שביניהם, והרי "מת" הקשר שביניהם על ידי הגט, וכשם שהפסק שפיעת הדם חשוב

ממנו את איסור העראה בכל העריות:

אמר קרא בסוף פרשת עריות [ויקרא יח ט]:

"כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה [כל הקרובות, וכן נדה ואשת איש], ונכרתו הנפשות העושות."

הוקשו כל העריות כולן ["כל התועבות האלה"] — לנדה:

מה נדה אסורה אפילו בהעראה, אף כל העריות אסורות אפילו בהעראה.

ותמהינן: כיון שכל העריות הוקשו לנדה, ואפשר ללמוד מהן איסור העראה.

ואלא, לשון "נדה" דכתיבא גבי אשת אח ["נדה היא", שלמדנו ממנה להעראה] — למה לי?!

הרי כיון שהוקשו כל העריות לנדה לאוסרם

בהעראה, שוב אי אתה צריך לשון זה כדי ללמד שאשת אח אסורה בהעראה.

ומפרשינן: הביטוי "נדה", שכתבה התורה בענין אשת אח, לא לאסור העראה הוא בא, אלא ללמדנו כדרכ הונא:

דאמר רב הונא: רמז ליבמה מן התורה — מנין?

ועד שלא סיימה הגמרא להביא את כל דברי רב הונא, תמחה הגמרא על דבריו:

מנין [בתמיהה]?! וכי שייך לשאול מנין שהיבמה מתיבמת?!

והא כתיב בתורה במפורש "יבמה יבא עליה"?

אלא, כך אמר רב הונא: רמז ליבמה, שאסורה על אחי בעלה בחיי בעלה, לאחר שגירשה — מנין? (4) ועד שלא סיימה

הנדה, שהרי אף טבילה היא טעונה, וכמו שכתב הרש"ש בהערה לעיל.

4. בדברי הראשונים מתבארות כאן שתי שיטות בהבנת הדברים:

א. אשת אח שאין לה בנים מעולם לא היתה בכלל איסור אשת אח, אלא שעד שלא גירשה הרי היא אסורה לו משום אשת איש.

וזה היא שיטת התוספות, שכתבו כי מכך שהתירה התורה אשת אח אחר מיתה, אין סברא לומר דאסירא בחיי בעלה. כי לא מסתבר שהיה בא הכתוב לומר דאתי עשה ודחי לא תעשה שיש בו כרת אי לאו שמוכח קרא בהדיא.

כלומר, כיון שכן, היה מקום לומר שכל אשת אח שאין לה בנים אינה בכלל איסור אשת אח, ואפילו מחיים אין בה איסור אשת אח [ראה

מהר"ם].

וזה היא גם שיטת הרמב"ן שכתב: כי אלמלא הרמז, איכא למימר, כשפירט הכתוב באשת אח שאין לה בנים לאחר מיתת בעלה שמצוה לייבמה, גלי רחמנא שאין בכלל איסור אלא אשת אח במקום שאין בו צד יבום, דהיינו אשת אח שיש לה בנים בחיי בעלה. אבל אם אין לה בנים, הרי אפילו בחיי בעלה [לאחר שנתגרשה] היא מותרת לאח. שהיות ואם היתה נשאת אשתו של אחיו המת [ולא היתה מתגרשת] היה סופה להתיבם, הרי מתחילה לא חל עליה שם אשת אח כלל.

ב. הואיל וגירשה אחיו, הוה אמינא שפקע ממנה שם אשת אח.

וזה היא שיטת הרשב"א, שכתב: ואע"ג דכתיב "ערות אשת אחיך לא תגלה", הוה אמינא

רק לאחר מיתת בעלה, אין, אכן מותרת היא לאחיו, ואילו בחיי בעלה לא מותרת היא!

ולאו הבא מכלל עשה [איסור שאינו נאמר בלשון לאו, אלא שמכלל הן אתה שומע לאו] אינו אלא "איסור עשה", ואין עליו עונש כרת. ולפיכך צריך רמז אחר, כדי לעונשו בכרת.

ומסיים רב הונא את דבריו, לפרש את הרמז מן התורה לעונש כרת על ביאת היבם על אשת אחיו בחיי בעלה, אחר שגירשה:

אמר קרא: "ואיש אשר יקח את אשת אחיו — נדה היא".

וכי אשת אחיו — "נדה" היא?!

אלא לכך אמר הכתוב "נדה היא" — ללמדך שאשת אח הרי היא כנדה:

מה נדה, אף על פי שיש לה היתר לאחר מכתן, לאחר שמלאו ימי נדתה, מכל מקום בשעת איסורא הרי היא בכרת.⁽⁶⁾

אף אשת אח נמי, אף על פי שיש לה היתר לאחר מכתן, כשמת בעלה, מכל מקום בחיי בעלה הרי היא בכרת ליבם.⁽⁷⁾

הגמרא את דברי רב הונא, תמהה הגמרא על דבריו:

הרי האי סברא היא! מהכתוב עצמו הוא מוכרע שאסור היבם לבוא על יבמתו בחיי בעלה.⁽⁵⁾

שהרי מדאמר רחמנא שלאחר מיתת בעלה היא שריא [מותרת ליבמה], מכלל זה אתה למד דבחי בעלה [לאחר שנתגרשה] היא אסורה! ואין צורך לחפש "רמז" לאיסור זה?!

ומשנינן: אם לא שמצאנו רמז מפורש לאיסור היבמה לאחי בעלה בחיי בעלה לאחר שגירשה, לא היינו לומדים דין זה מן הדיוק הנזכר, מפני שהיינו אומרים:

ודלמא, זו היא כונת הכתוב: לאחר מיתת בעלה מצוה ליבמה, ואילו בחיי בעלה [לאחר שגירשה] יש רשות לקחתה.

אי נמי, היינו אומרים שכונת הכתוב לומר, שאכן היא אסורה בחיי בעלה, אבל אין ענוש עליה כרת כשאר אשת אח.

וכך היינו למדים מן הדיוק:

6. כתב הריטב"א: בשעת איסורה בכרת, פירוש כדקיימא לן "הדוה בנדתה", שהיא בכרת עד שתבוא במים.

וכוונתו לומר, כי אלמלא פסוק זה אכן הייתי אומר שאין היא אסורה אלא בשעת שפיעתה.

7. לפי מה שכתב הרמב"ן שהובא בהערה לעיל, שאלמלא הרמז היינו מתירים אותה משום שכל שסופה להתייבם מתחילה לא חל עליה שם אשת אח כלל, הרי דברי הגמרא מתבארים היטב.

דוקא בעודה אשת אחיו, אך כיון שנתגרשה, כבר נתבטל אותו שם, דומיא דאשת איש כשנתגרשה או נתאלמנה. וכן כתב הריטב"א. והוכיחו כן ממה שהוצרכנו לדרשה מיוחדת לאסור אחות אשה ואשת אב וכלתו אף לאחר שיצאו מהאישות הזו.

5. כתב הריטב"א: פירוש, סברא הוא לאוכוחי מן המקרא גופיה כדמפרש ואזיל, דאילו מסברא בעלמא — לא קטלינן נפשא, ולא מחייבי כרת.

ומוסיפה הגמרא, ומבארת:

אלא, העראה דכתיבא גבי אחות אב ואחות אב, וכמו שנאמר "את שארו הערה" — למה לי, והרי אף את אלו אפשר ללמוד מהיקישא דרבי יונה! ?

ומפרשת הגמרא: לכך הוצרכה התורה לומר "את שארו הערה":

לכדבעא מיניה רבינא מרבא!

והיינו, לתשובת רבא על שאלתו של רבינא:

ששאל רבינא את רבא: **המערה בזכור — מהו?**

ועוד לפני שהגמרא מביאה את תשובתו של רבא, היא תמחה כיצד יתכן ששאל רבינא את רבא שאלה שכזאת:

הרי **בזכור — "משכבי אשה" כתיבא!** וכיון שבאשה גם העראה היא בכלל

"משכב", הרי ממילא נאסרה גם העראה בזכור, שהרי בזכור כתיב "משכבי אשה".⁽⁸⁾

ומכח קושיה זאת, חוזרת בה הגמרא, ומעמידה את שאלתו של רבינא באופן אחר: **אלא כך בעא מיניה רבינא מרבא:**

המערה בבהמה — מהו? (9)

אמר ליה רבא לרבינא: העראה בבהמה יש ללמוד מהעראה שכתבה התורה גבי אחות אב ואחות אב, בלימוד של "אם אינו ענין":

אם "אינו ענין", דהיינו, כיון שאין צורך בדברי הכתוב ל"העראה" דכתיבא גבי אחות אב ואחות אב, היות דאתיא, שאפשר ללמוד העראה באחות אב ואחות אם בחקישא לנדה, מדרבי יונה —

לכן, **"תנחו ענין" — להעראה דבהמה.**⁽¹⁰⁾

ומקשינן: **מכדי, הרי, ביאת בהמה — חיובי**

8. ראה הערה הבאה.

9. מבואר מן הסוגיא, שאין ללמוד העראה בזכור ובבהמה מהיקישא דרבי יונה, אף שגם זכור וגם בהמה נכללו באותה פרשה שסיים בה הכתוב "כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה".

וביארו התוספות, שטעמו של דבר הוא, משום שענין העראה בכל העריות הוא נלמד מנדה, שנאמר בה "את מקורה — הערה", והוקשו כולן לנדה. ואילו בזכור ובבהמה אין "מקור".

ועוד תירצו, שבין דין נדה לדין הבא על הזכור או על הבהמה, הפסיקה התורה בפרשת "המעביר בנו באש למולך".

ותמהו האחרונים על הסבר זה: הרי ההיקש

של זכור ובהמה לנדה הוא בסיום פרשת עריות, במילים "מכל התועבות", והכוונה היא לכל מה שנזכר לעיל, ואם כן, מה מגרע זה שעיקר איסור נדה ואיסור זכור ובהמה אינם סמוכים זה לזה! ? ועוד תירצו התוס': זכור ובהמה לא חשיב ביאה, שאין דרך ביאה בכך. [ועל תירוצם השני הקשו האחרונים מהגמרא לעיל בעמוד א, שאם נתכוין להטיח בבהמה והטיח ביבמתו קנה, משום דמכוין לשום ביאה בעולם, הרי דביאת בהמה נקראת ביאה].

10. לפי מה שכתבו התוספות הטעם שצריך לימוד למערה בבהמה ואינו נלמד מהיקישא דרבי יונה, משום שבנדה כתיב את "מקורה", אם כן יש לפרש "אם אינו ענין" שאמרו כאן, באופן אחר מכל הש"ס.

מיתות בית דין היא! שהבא על הבהמה הוא בסקילה, כשהתרו בו.

ואם כן, **מאי טעמא כתיב להעראה ידיה** [הלימוד של "אם אינו ענין כאן, תנהו ענין להעראה דבהמה"] **גבי אחות אב ואחות אם,** שהם **חייבי כריתות,** ואין בהם סקילה אפילו התרו בהן.

לכתוב את הלימוד של "אם אינו ענין כאן, תנהו ענין להעראה בבהמה" — **גבי עריות** שהן **חייבי מיתת בית דין,** כגון אמו ואחותו.

ונילף העראה של בהמה שחייבים עליה **מיתת בית דין, ממיתת בית דין?!**

והיינו, נלמד ב"אם ענין של העראה לאמו ואחותו" — תנהו ענין להעראה בבהמה.

כלומר, תכתב ההעראה המיותרת באחת מהעריות שחייבין עליה מיתת בית דין, ואז נאמר: אם אינו ענין לערוה זו שהיא חייבי מיתות בית דין, תנהו ענין לבהמה, שאף היא מחייבי מיתת בית דין.⁽¹¹⁾

ומשנינן: **אידי,** היות **דכולה קרא** בפרשת קדושים "ערות אחות אמך ואחות אביך לא תגלה [כי את שארו הערה]" — הוא פסוק מיותר, כיון שכבר הזהירה התורה על אחות

אמך ואחות אביך בפרשת אחרי, ולא היה צריך הכתוב לחזור ולהזהיר עליהן עוד בפרשת קדושים — **ולדרשא** הוא דאטי, וכדמפרש ואזיל.

לפיכך **כתיב ביה** [באותו פסוק] **נמי הא מילתא** — העראה — **לדרשא,** לדרוש ב"אם אינו ענין" שההעראה אסורה בבהמה.

ועתה מבארת הגמרא את דרשת הפסוק:

מאי דרשא! ? לאיזה דרשה נכתב הפסוק של אחות אב ואחות אם בפרשת קדושים?

דתניא: כתיב בפרשת אחרי [יח יד] "ערות אחות אביך לא תגלה". ולמדנו מכאן את איסור אחות האב.

ודין זה נוהג **בין** שהיתה אחות אביו **מן האב,** **בין** שהיתה אחות אביו **מן האם.**⁽¹²⁾

אתה אומר שאיסור זה נוהג **בין** אם היתה אחות האב **מן האב בין** אם היתה אחות האב **מן האם.**

או אינו נוהג איסור אחות האב **אלא** באחות האב **מן האב,** **ולא** באחות האב **מן האם?**

אין לומר כן.

אינו ענין" על בהמה, תיקשי לך: תיכתב ההעראה בבהמה עצמה, ולמה נכתבה בערוה אחרת, ומלמדת על בהמה ב"אם אינו ענין"? ! וראה מה שכתב בזה בערוך לגר.

12. לא מדרשת הכתוב הוא נלמד, אלא התנא אומר את הדין.

והכי קאמר: לכן כתבה התורה העראה באחות אב ואחות אם, וממילא נלמד העראה בבהמה מהיקשא דרבי יונה, שהרי כל העריות הוקשו זה לזה, ונלמד העראה בבהמה מן ההיקש לאחות אב ואחות אם.

11. צריך ביאור: עד שאתה שואל למה לא נכתבה העראה בחייבי מיתות וללמד בדרך "אם

שהרי ודין הוא, יש ללמוד בלימוד של "מה מצינו" שחייב אפילו על אחות אביו מאמו.

כי חייב הכתוב כאן באחות האב, וחייב הכתוב באחותו:

מה אחותו, חייב בה הכתוב בין שהיתה אחותו מן האב ובין שהיתה אחותו מן האם, שהרי אמרה תורה "ערות אחותך בת אביך או בת אמך, לא תגלה ערותך".

אף כאן, באחות האב, חייב הכתוב על אחות אביו בין מן האב בין מן האם.

שמה תאמר: מנין אתה לומד מאיסור אחותו לאיסור גם אחות אביו בין מן האב ובין מן האם?

או כלך לדרך זו, ותלמד שאין אחות האב אסורה אלא כשהיא אחות האב מן האב. ותאמר כך: חייב הכתוב כאן באחות האב, וחייב הכתוב בדודתו.

מה דודתו [אשת דודו, אחי אביו], חייב בה הכתוב רק כשהיה בעלה אחי אביו מן האב, ולא חייב בה הכתוב כשהיה בעלה אחי אביו רק מן האם, וכפי שהגמרא מסבירה בהמשך.

אף כאן, באחות האב, לא חייב בה הכתוב אלא כשהיתה אחות אביו מן האב, ולא כשהיתה אחות אביו רק מן האם.

תשובתך: אין לומר כן, כי נראה למי — לאחותו או לדודתו — דומה אחות האב.

דנין איסור אחות האב, שהוא איסור הבא

מאליו, שהרי לא מתחדש בה איזה דבר האוסרה, מאחותו, שאף היא איסור הבא מאליו.

ואל תוכיח דודתו, שאין היא איסור הבא מאליו, היות שעל ידי קדושי דודו היא נאסרת עליו.

שמה תאמר: מנין אתה אומר שאחות האב דומה יותר לאחותו?

או כלך לדרך זו, ותדמה אחות אביו לדודתו. כי דנין איסור אחות האב, שהיא אינה איסור קרובת עצמו, אלא היא איסור קרובי האב, מדודתו, שאף היא אינה איסור קרובת עצמו, אלא היא איסור קרובי האב.

ואל תוכיח אחותו, שהיא מאיסורי קרובי עצמו!

והיות שאי אפשר לידע מהיכן ללמוד, לפיכך:

תלמוד לומר מקרא נוסף, בפרשת קדושים:

"וערות [אחות אמך ו]אחות אביך לא תגלה".⁽¹³⁾

ולא היה צריך הכתוב לאומרו כאן כדי להזהיר עליה, שהרי כבר הזהירה התורה עליה בפרשת אחרי. אלא, היה הכתוב צריך לומר כאן רק את עונשו, כדרך שאמר כאן בשאר עריות את עונשן, ולא חזר בהן הכתוב לומר את אזהרתן, אחר שכבר נאמרה האזהרה בפרשת אחרי.

13. טעות סופר היא ברש"י, שהביא את הפסוק בקדושים בנוסח "ערות אחות אביך ואחות אמך לא תגלה".

לא אסר אותה הכתוב, ולא נאסרה אחרת אמו אלא כשהיא אחרת אמו מן האב, ולא כשהיא אחרת אמו מן האם.

ומאידך, **אי כתב רחמנא רק באחות אב** שהיא אסורה בין מן האב ובין מן האם, הייתי אומר: זו בלבד אסורה.

שכן אחרת אמו ודאית שהיא אכן קרובתו, ולפיכך אסרה הכתוב בין מן האב ובין מן האם. אבל אחרת אב, שאינה קרובתו בודאי, כי יתכן שזינתה אמו תחת בעלה ואינו אביו, יתכן שלא אסרה הכתוב אלא אחרת אב מן האב ולא מן האם.⁽¹⁵⁾

לפיכך **צריכא** הכתוב להשמיענו בין באחרת האב ובין באחרת האם, שהן אסורות עליו בין שהיא אחרתו מן האב ובין שהיא אחרתו מן האם.

והוינן בה:

ודודתו [אשת אחי אביו], **דפשיטא** ליה **לתנא דמן האב** בלבד היא אסורה, ולא דודתו שהיא אשת אחי אביו **מן האב**, וכדאיתא בכרייתא — **מנא ליה?**

אמר רבא: אתיא בגזירה שוה "דודו דודו" —

כתיב הכא, גבי דודתו "ואיש אשר ישכב את דודתו — **ערוה דודו גלה**".

אלא, בא הכתוב ללמד על אחרת האב, שהיא אסורה **בין** שהיא אחרת האב **מן האב**, **בין** שהיא אחרת האב **מן האם**.

ועוד תלמוד לומר, באותו פסוק עצמו:

"וערות אחרת אמך [ואחרת אביך] **לא תגלה**".

וגם כאן חזר הכתוב ושנה את אזהרת אחרת האם, למרות שכבר נכתבה האזהרה בפרשת אחרי, כדי ללמד שהאיסור הוא, **בין** שהיא אחרת אמך **מן האב**, **בין** שהיא אחרת אמך **מן האם**.

ומקשינן: **למה לי למכתבא** — שהאיסור הוא בין מן האב ובין מן האם — **באחרת אב**, ולמה לי **למיכתבא** גם **באחרת אב?** והרי די לנו אם היה הכתוב מגלה ענין זה באחת מהעריות האלו, והיינו לומדים אחת מן השניה במה מצינו.

אמר רבי אבהו: צריכי לשניהם!

דאי כתב רחמנא רק באחרת אב שהיא אסורה בין מן האב ובין מן האם, הייתי אומר: זו בלבד אסורה אף מן האם, **שכן יש לה עם בן אחיה חייס**, יחס קרבה של משפחה, היות ומשפחת אב קרויה "משפחה".⁽¹⁴⁾

אבל אחרת אב שאין לה איתו יחס משפחה, שמשפחת אם אינה קרויה משפחה, **אימא**

14. במה שאמרו "שכן ודאית" היה אפשר לפרש: שכן אמו ודאית, אך הלשון משמע יותר שאחרת אמו היא ודאית, וכן משמע מפירוש רש"י, ומשמע שגורס: אחרת אמו ודאית.

15. רש"י ד"ה מה להלן — בגאולת קרובים — מן האב, כתב: אם אחי אביו מן האב הוא, הוי

לפי זה, מה שאמרו: אבל אחרת אב אימא

א. אסור לו לאדם לקחת את אחות אשתו כל עוד אשתו חיה, ולכן, אם נשא את אחותה בעוד אשתו קיימת, אין קידושין תופסין באחותה.

אך אם מתה אשתו הרי הוא מותר באחותה.

ב. אחות אשתו אסורה לו בין שהיתה אחותה מן האב בלבד, בין שהיתה אחותה מן האם בלבד.

ג. נשא אדם אשה, ויש לה אחות מן האב בלבד, ולאחות הזו יש אחות מן האם בלבד, הרי הוא מותר באחותה של האחות הזאת, שהרי האחות הזאת היא אינה קרובתה של אשתו, אלא קרובת אחותה של אשתו, ואינה אסורה עליו.

א. אמרו לו לאדם שנסע למדינת היס: מתה אשתך.

ב. והלך ונשא אשה שניה, את אחותה מאביה [ולא מאמה] של אשתו, שהיא מותרת לו, כיון שמתה אשתו.

ואחר כך אמרו לו: מתה אשתך השניה [שהיא, כאמור, אחותה של אשתו מהאב].

ג. והלך ונשא אשה שלישית את אחותה מאמה [ולא מאביה] של אשתו השניה.

ואחות זו היא רחוקה מאשתו הראשונה, ואינה אחותה כלל.

וכתיב התם, בדין גאולת עבדים, שחייבים הקרובים לגאול את קרובם שנמכר כעבד לנכרי "או דודו [אחי אביו], או בן דודו, יגאלנו. או משאר בשרו ממשפחתו יגאלנו".

מה להלן, בגאולת קרובים, אין גואל אלא דודו שהוא אחי אביו מן האב, ולא דודו שהוא אחי אביו מן האם [וכפי שיבואר להלן]

אף כאן, גבי דודתו, אשת אחי אביו, אינה אסורה עליו אלא אם כן היה בעלה אחי אביו מן האב, ולא כשהיה בעלה אחי אביו מן האם.

ומפרשין: והתם, גבי גאולת קרובים, מנלן שאין גואל אלא אחי אביו מן האב ולא אחי אביו מן האם?

כי אמר קרא "או דודו או בן דודו, או משאר בשרו, ממשפחתו יגאלנו".

משפחת אב — היא בלבד קרויה "משפחה", אבל משפחת אם אינה קרויה משפחה, ולפיכך אין אחי אביו מן האם חייב לגאול.

עוד מבארת הגמרא את דין "אחות אשתו", שאף היא אסורה בין היתה אחות אשתו מן האב ובין היתה אחות אשתו מן האם [וכפי שמוכיחה הגמרא מן המשנה המובאת כאן]. מנין לנו שהיא אסורה בין אם היתה אחות אשתו מן האב ובין מן האם.

והדרתנן:

גאולה על קרובים מן האם, והרי אמרו כאן הטעם משום דמשפחת אם אינה קרויה משפחה, וכיון שכן מנין לנו מצוה בקרובי האם כלל?!

קרוב לענין גאולה יותר ומצות גאולה מוטל עליו יותר מקרובי האם.

ותמה בקרן אורה: מנין שמוטלת כלל מצות

ושוב אמרו לו: **מתה** אשתך השלישית [שהיא אחותה של אשתו השניה מהאם, ורחוקה לגמרי מאשתו הראשונה]!

ד. והלך **ונשא** אשה רביעית, את **אחותה מאביה** של אשתו השלישית, שהיא רחוקה לגמרי משתי נשותיו, הראשונה והשניה.

ושוב אמרו לו: **מתה** אשתך הרביעית.

ה. והלך **ונשא** אשה חמישית, את **אחותה מאמה** של אשתו הרביעית, הרחוקה לגמרי מנשותיו הראשונה השניה והשלישית.

נמצאת אשתו השניה – קרובת אשתו הראשונה.

והשלישית – קרובת אשתו השניה, ורחוקה לראשונה.

והרביעית – קרובת השלישית ורחוקה לראשונה ולשניה.

והחמישית – קרובת הרביעית, ורחוקה מן האחרות.

ולאחר מכן התברר שהיו כל אותן העדויות, עדויות שקר, ולא מתה אף אחת מהן, וכולן קיימות!

הרי זה **מותר באשתו הראשונה**, כי מי יאסרנה עליו.

ומאחר שנישואיו לאשתו השניה אינן נישואין, שהרי נתברר שאשתו קיימת, ואין קידושין תופסין באחות אשה.

ומותר **בשלישית** [כלומר: אשתו היא, והיא

מותרת לן] לפי שהיא אינה "אחות אשה" משום אשתו השניה, כיון שלא תפסו בשניה קידושיו.

ואילו משום אשתו הראשונה אין לאוסרה, שהרי השלישית אינה קרובתה כלל.

וכמו כן, נישואיו לאשתו הרביעית אינן נישואין, כיון שאחות אשתו הקיימת היא, כי נישואיו לשלישית [שהיא אחותה של הרביעית] תפסו.

ומותר **בחמישית**, שאינה אסורה משום "אחות אשה" של הרביעית, כיון שלא תפסו ברביעית קידושיו, ואילו לנשותיו הראשונה והשלישית היא אינה קרובה כלל.

ואם מת הבעל, שעתה יש לו שלש נשים: הראשונה השלישית והחמישית, והן נופלות ליבום לפני אחיו – הרי הן **פוטרות** את **צרותיהן**!

כלומר, כשבא אחיו על אחת מן השלש, נפטרו השתיים האחרות [שהן צרותיה של זו] מן היבום, שהרי אין צריך ליבם אלא אחת מנשותיו של האח המת.

ואסור הבעל עכשיו באשתו השניה כיון שאחות אשתו הראשונה היא, ועדיין היא קיימת.

ואסור באשתו הרביעית, כיון שאחות אשתו השלישית היא, והרי קידושיה של השלישית תפסו בה ועדיין היא קיימת.

ואם מת, **אין ביאת** אחיו **באחת מהן**, בשניה

או ברביעית פוטרת צרתה [צרותיה], את שלשת נשיו האמיתיות, הראשונה השלישית והחמישית, שהיו נראות כצרותיהן של השניה והרביעית, משום שהתבררה האמת ששתי אלו לא היו נשואות לו כלל.

ואם התברר שהעדות על מיתת אשתו הראשונה אכן היתה נכונה, ורק העדויות על מיתת שאר הנשים היו שקר —

הרי אם הוא בא על השניה לאחר מיתת הראשונה, הרי זה מותר בשניה, כיון שנישאה לו לאחר מיתת אחותה.

ועתה מתברר כי קידושיו לשלישית אינן תופסין, כיון שאחות אשתו השניה היא, והיא קיימת.

ולכן הוא מותר גם ברביעית, היות ואחותה, שהיא אשתו השלישית, אינה נשואה לו, ואילו לשניה היא אינה קרובה כלל.

ואם מת הבעל, ונפלו שתי נשותיו, השניה והרביעית, ליבום לפני אחיו, הרי ביאת אחיו באחת מהן — פוטרות את צרותיהן [צרתה].

שביאתו בשניה פוטרת את הרביעית, וכן אם יבוא תחילה על הרביעית תפטר השניה.

ואסור הבעל עכשיו בשלישית, כיון שהיא אחות של אשתו השניה, שתפסו לו בה קידושין אחרי מות אשתו הראשונה, ועדיין היא קיימת.

ואסור בחמישית, לפי שהיא האחות של אשתו הרביעית, שתפסו לו בה קידושין ועדיין היא קיימת. (16)

אלמא, הרי למדת ממשנה זאת, שאחות נה-א אשתו, בין היא אחותה מן האב, בין אם היא אחותה מן האם, הרי הן אסורות.

שהרי מבואר בסיפא, שאם בא על השניה לאחר מיתת הראשונה, הרי הוא אסור בשלישית שאינה אלא אחות מן האם של אשתו השניה. ואסור בחמישית, שאינה אלא אחות מן האם של אשתו הרביעית. (1)

מנלן, שאחותה מן האם של אשתו, אכן אסורה לו?

יליף מאחותו: מזה אחותו, בין מן האב בין מן האם הרי היא אסורה.

אף כאן, אחות אשתו, בין שהיתה אחותה מן האב בין שהיתה אחותה מן האם, הרי היא אסורה.

ומקשינן: ויליף מדודתו!

שניה — מאמה היא, וטעמא דשניה לאו אשתו היא, משום הכי מותר בשלישית, הא אם הוו קידושי שניה קדושין, הוה אסור בשלישית. ומשמע, שמבאר הראיה מן הרישא; וכן הוא בריטב"א.

ובתוספות הרא"ש כתב עליו: מנא לן לדקדק כך, דילמא אף אי הוו קידושי שניה קדושין היה מותר בשלישית. ראה עוד שם; והביאו בשם

16. כתבו התוספות: בשלשה הוי סגי, אלא קמ"ל, דאף על פי שיש ערבוב, שכל חמשתן שלשלת אחוה וצריך להוציא האסורות, לא גזרינן הנך דשרינן אטו הנך דאסירן.

1. נתבאר לפי תוסי' הרא"ש והמהרש"א. ולשון רש"י הוא: אלמא אחות אשה בין מן האב בין מן האם, דהא שלישיית אחותה של